

СТАНОВИЩЕ

ОТ

проф. д-р Борис Кирилов Сергинов

за дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ в област на висше образование

8. Изкуства, професионално направление

8.2. Изобразително изкуство.

НАЦИОНАЛНА ХУДОЖЕСТВЕНА АКАДЕМИЯ, гр. София

на Златка Ярмова

и документите представени за присъждане на научна и образователна степен „ДОКТОР“ както и научен труд на тема:

„Концептуализация на визуалния език

в графичното произведение“

Научен Ръководител: проф. д-р Десислава Христова-Тошева

Актуалност и значимост на научния труд представен за присъждане на научна степен „Доктор“

Научният труд на докторант Златка Ярмова в Националната художествена академия на тема „Концептуализация на визуалния език в графичното произведение“, е един изключително вдъхновяващо представен преглед, който показва най-новите тенденции и развитие в областта на графичното изкуство.

Докторантът успешно анализира влиянието на концептуализацията върху визуалния език в графичното произведение, представяйки последните иновации в тази

област. Трудът е подпомогнат от обилни изследователски данни и детайлни анализи, които улесняват разбирането за същността на концептуализацията, като явление което влияе на визуалния език и неговото значение за по-добро взаимодействие на графичното произведение от зрителя, публиката и потребителя на графично изкуство, но е и пряко свързано с работата на твореца на графично изкуство.

Авторът изразява ясно и подчертава значимостта на концептуализацията и графичното изкуство във съвременния свят и ролята им в различни сфери на живота. Трудът не само осветява визуално-езиковите аспекти на създаването на графика, но и подчертава значимостта на концепцията при тяхната разработка и творческа интерпретация.

Изключителната детайлност и прецизност на изследванията, не са само ценен източник на информация, но и представляват важен принос към развитието на сферата на графиката и концептуалния процес. Златка Ярмова демонстрира висок професионализъм и експертиза в областта на графиката, като показва, че притежава всички качества на изключително компетентен и авторитетен изследовател.

Като цяло дисертационният труд на Златка Ярмова е едно задълбочено научно изследване, което не само разкрива последните тенденции в графиката в областта на концептуалния подход, но и новаторските идеи и решения за бъдещето развитие на тази така интересна творческа сфера. Трудът заслужава вниманието на всички, които се интересуват от развитието на графиката и концептуалния подход към нея и би бил полезен източник на вдъхновение за студенти, учени и практикуващи графици. Работата на Златка Ярмова заслужава похвала и признание за изключителните усилия и професионализъм в оформянето на бъдещето на графиката. Основната гледна точка тук е на практика-

учен-творец-изследовател, осъществяващ представяне – демонстрация на еволюцията на графиката в съответната епоха съотнесена към общественно-икономическите промени, на концептуалното и творческо развитие на графиката от този съвременен период, на общите процеси в еволюцията на съвременното изкуство и културния живот в България и в световен план.

Представеният текст ясно очертава общата картина на графиката от изследвания период. Авторката успява да обобщи всички аспекти на графиката и концептуалния подход към нея и да предложи любопитни интерпретации. Нейната работа е добре структурирана и подкрепена от богат източник на материал.

Докторант Златка Ярмова дава нови перспективи за развитие на графиката и ни предизвиква да мислим за възможностите, които този вид концептуален подход, към визуалния език може да ни предложи в бъдеще.

В работа на Ярмова доминира теоретичното и типично графично практичното начало, а не сухото начало на бюрократа, погледът и преценката на практика и художника, стремящ се към обогатяване на възгледа за графика и усъвършенстване на визуалния език с различни термини и задълбочаване в спектъра на възможностите на концептуалните изразни средства и теми в областта на графичното изкуство. Това е похвален принос на представения труд. Както самата Ярмова пише: „Концептуализацията на визуалния език в графичното произведение е анализ на понятието графика, анализ на неговите нови означаващи и употреби в контекста на изкуството на XX век, именно този контекст, който и довежда до промяната на неговите значения и употреби. Развитие на хуманитаристиката от същия този исторически период на свой ред предоставя изключително много възможности за анализ на промяната на понятията в изкуството – за една концептуализация. Така значенията в графичното изкуство на XX век биха могли

да се изследват чрез анализите на Дилтай и Гадамер върху херменевтичния кръг, описващ явленията на разбиране, например, или чрез разклонението на психологията от това време, наричащо себе си Гещалт. Когнитивната психология или дори методите на анализ от психологията също биха могли да дадат един добър поглед към представения предмет на изследване, поглед към разбирането на понятийните феномени. Сред тези науки семиотиката или още структурализмът, отново биха могли да предоставят както метод на анализ, така и изчерпателна гледна точка към значенията на медията като изразно средство в изкуството [...]"

Цели и Задачи на изследването

Анализ на промяната на понятието графика и графично произведение в контекста на изкуството от XX век, а оттук основните задачи на изследването са няколкото основни въпроса или гледни точки към предмета, задаващи полето на анализ върху едно понятие.

- 1) Контекстът на изкуството, в който понятието за графика получава своя смисъл – анализ на предмета на теорията на изкуството като задаващ определение към понятието за графично произведение.
- 2) Анализ на взаимовръзката понятие на изкуството – понятие за графичното произведение.
- 3) Анализ на понятието за графика като конкретно означаващо в границите на дадена теория на изкуството.
- 4) Четвъртата гледна точка към предмета на анализ е опит за поставяне и изследване на една антитеза, тази, чрез която се твърди, че дадено произведение би могло също така и да не означава и съответно да няма конкретен смисъл в контекста на изкуството. А оттук и

понятието графика и графично произведение отново да не означават и нямат конкретен смисъл.

5) Анализ на употребата като задаваща значението на понятието. Това е една различна гледна точка към значенията на един език, която се появява и в аналитичната теория. В контекста на избраната методология се изследва нейната легитимност в полето на изкуството и в частност на графичното произведение. Това е анализ на употребата на медията на графиката като задаваща значението в конкретно произведение.

6) Шестата гледна точка на анализ поставя въпроса за значенията на понятията в изкуството в рамките на конкретен исторически контекст. Това е и един от главните въпроси в изкуствознанието от този период, замаяната на едни понятия с други или разширяването на значенията им, когато те биват отнесени към изкуството на XX век, въпросът за историите на изкуството, в които понятието за произведение има различни значения.

7) Седмият въпрос, поставен за анализ, от своя страна, е от полето на самата философия на езика и представлява един широко обсъждан и противоречив казус, който през различни анализи заема своето място и като проблем в теорията на изкуството, това е въпросът за самоопределението на дадено значение, самоопределянето на едно понятие. Тук, разбира се, е невъзможно да се даде окончателен отговор на едно противоречиво положение, залегнало в историята на философията и езика още от Епименид и разглеждано в трудове на Ръсел, Витгенщайн, Хофстатър и други философи, логици и математици. Анализът на този въпрос по-скоро представлява изследване на неговото проявление в изкуството през две различни гледни точки и резултатите от възникващото противоречие на тази територия.

Така според начертаните цели и задачи в структурата на това изследване се обособи възможността

за провеждането на анализ в три основни глави. Първата, озаглавена Исторически предпоставки, изследва промяната и различието на понятията в изкуството и медията от периода на ранния ХХ век през погледа на самото проявление на произведението на сцената от този период, едно подобно изследване позволява последвалият анализ да се проведе във вече общия контекст на изкуството от този период, а не в изолираните граници на конкретния проблем.

Методи на изследване

Използваните методи на изследване са:

- Историографски метод, философски чрез който се проследява еволюцията на графиката и нейното предназначение и смисъл.

Обем и структура на дисертационния труд

Дисертационният труд е с общ обем 200 страници и съдържа: увод, изложение в три глави, заключение и приноси, развити в 200 страници, цитирана литература от 54 източника, от които 28 на български език, 26 на други езици, онлайн източника и индекс на илюстрациите. Трудът съдържа илюстративен материал от 39 страници с номерирани фигури, съставени от отделни изображения.

Основни приноси на дисертационния труд

Научни приноси:

Този труд не претендира за изчерпателност по една широка сама по себе си тема, претендира за това само в начертаните граници на изследването.

1) Така първият принос от провеждането на това изследване е сам по себе си анализът или концептуализацията на понятието графика и графично произведение в контекста на промяната на понятията в изкуството на XX век. Предвид обема на дисертационния труд това беше направено чрез методите на анализ на двама различни теоретици от полето на аналитичния подход в теорията на изкуството. Именно това обособява и втория научен принос от изследването.

2) Използването на интердисциплинарен подход както към промяната на понятието за графика и графично произведение, така и към проблемите при концептуализирането на тези понятия в изкуството на XX век. Ползата от използването на тази методология се изразява в различните резултати при анализа на понятията за медия в изкуството, графика, форма, значение, използвани като изразно средство, отнесено към намеренията на артистите в изкуството.

3) Аналитичните подходи в теориите на изкуството при Артър Данто и Йозеф Косут не са били използвани като метод на концептуализация при анализа на основните аспекти на понятието за графика и графичнопроизведение до този момент. Така за целта на тази концептуализация беше направена основна систематизация на изграждащите понятия, които рамкират понятието за изкуство, в техните теории, както и на дефинициите за изкуство и произведение.

4) Избраната методология и теории на изкуството при анализа доведе до представянето на нова гледна точка и

резултати към процесите на разширяване на понятието за графично произведение в контекста на разширеното понятие за изкуство от периода на XX век.

5) За целта на концептуализацията бяха изследвани възможностите на тезата за липса на значение в произведенията на изкуството, а оттук и на графичните произведения. Резултатите откриват едно единствено положение, при което в конкретни произведения е възможно да липсва смисъл. Това положение се намира в рамките на теоретичния контекст, който Косут чертае при разглеждането на произведението на изкуството като аналитична пропозиция. В тавтологичния характер на тези пропозиции значение липсва.

6) Анализът чрез избраната методология показва и нова гледна точка към различните значения в произведенията на изкуството при използването на едни и същи визуални изразни средства. Употребата като задаваща значението на понятието е аналитичният подход, който беше използван като анализ на значенията на визуалните изразни средства в изкуството на графиката.

7) При анализа на проявлението на проблема за самоопределянето на понятията в контекста на изкуството беше открито неразрешимо твърдение в теорията на изкуството на Косут. Самата дефиниция на изкуството при Косут представлява неразрешимо твърдение, водещо към парадокс, който Ръсел описва в своя труд с Уайтхед Принципи на математиката. Парадоксът се проявява при множества, които биват дефинирани от членове на тези множества.

Последната полза от това проучване, но вече с ненаучен характер е един авторски проект в група с артиста Георги Гиков, представен в пространството на галерия Аросита, София, и поставящ въпроса за легитимността на нови понятия в изкуството като непроизведение и неосъществено изкуство чрез текстовете на Витгенщайн. Заглавието на проекта, който се осъществи на две части е „Това, което знаеш, е това, което знаеш“.

Дисертационен труд върху графиката от подобна гледна точка, а именно концептуализация на визуалния език в графичното произведение не представян досега в рамките на Българската академична и университетска общност. В представянето на творчески, теоретичен, научен, философски и практически поглед върху избраната проблематика се състои един от основните, важни моменти, които настоящата работа успява отлично да осветли.

В този смисъл научната и историографска дейност на кандидата се базира, както констатирахме по-горе, върху един творчески и философски подход към проблематиката, като според мен съчетава теоретични, практически, културологични, философски и други гледни точки и методи.

Работата по дисертационния труд показва, че подхода и научноизследователския, и творчески метод са основателни и спомагат за решаването и постигането на целите и задачите, които си поставя представения труд.

Работата на Яръмова обогатява с понятия и методи разбирането за графика и концептуализация на визуалния език, разглеждайки ги в теоретичен, научен, философски и практически план. Както представя отлично една сложна интересна и вълнуваща проблематика.

Заклучение:

Оценявам научните и творчески качества и приноси на дисертационния труд, изследователската и практическа работа на Златка Яръмова, нейната обществена, социална, научна и творческа значимост, личния принос на автора и практическата полезност и актуалност на представения дисертационен труд, и предлагам на уважаемите членове на научното жури да дадат съгласието си за присъждането на научна и образователна степен „Доктор“ на Златка Яръмова.

10.04.2024 г.
Гр. София

Становище
(проф. д-р Борис Сергинов)